

Տ. Պետրոսյան

**Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով
օպերատիվ հետախուզական միջոցառումները
Հայաստանի Հանրապետությունում
(Մոդուլ 5)**

Երևան 2011

Երենյան Ա., Թումասյան Դ., Ղամբարյան Ա., Պետրոսյան Տ. Հաստատանի Հանրապետությունում մարդու թրաֆիքինգի և շահագործման դեմ պայքարի իրավական հիմունքները (ձեռնարկ դասավանդողների համար): Երևան. «Աստղիկ» Հրատ., 2011, 340 էջ:

ISBN 978-92-9235-881-5

Սույն ձեռնարկը նախատեսված է իրավապահ մարմինների աշխատակիցների, ինչպես նաև աշխատանքային տեսուչների վերապատրաստման ընթացքում «Մարդու թրաֆիքինգի և շահագործման դեմ պայքարի իրավական հիմունքները» դասավանդողների համար: Այդ նպատակով դասավանդողներին ներկայացվում է դասավանդման ընդհանուր մեթոդաբանությունը և ըստ կոնկրետ մոդուլների՝ տրամադրվում են դասավանդման համար անհրաժեշտ գյուղեր և դասավանդման մեթոդիկայի վերաբերյալ խորհուրդներ: Ձեռնարկը կարող է օգտակար լինել նաև ԲՈՒՀ-երում և այլ հաստատություններում ու կառույցներում մարդու թրաֆիքինգի և մարդու շահագործման դեմ պայքարի իրավական հիմնախնդիրների ուսումնասիրությանը զբաղվող անձանց համար:

Ձեռնարկը կազմելուն և հրատարակելուն աջակցել են Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության կազմակերպության (ԵԱՀԿ) և Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության (ԱՄԿ) Երևանի գրասենյակները՝ ԵՄ ֆինանսավորմամբ: Հեղինակների խումբն իր երախտագիտությունն է հայտնում այս ձեռնարկի ստեղծմանն աջակցող կազմակերպություններին, ինչպես նաև ձեռնարկի խմբագիր, իրավագիտության թեկնածու Ա. Խորխոռունուն:

Ձեռնարկում ներկայացված տեսակետներն արտացոլում են հեղինակների մոտեցումները, որոնք կարող են չհամընկնել սույն ձեռնարկի հրատարակմանն աջակցող կազմակերպությունների տեսակետներին:

1. Ներածական մաս

Ներկայագրեք, այնուհետև ծանոթացե՛ք մասնակիցների հետ:

Հիշեցրեք մասնակիցներին, որ դասընթացը Հայաստանի Հանրապետությունում թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ հետախուզական միջոցառումների մասին է:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրե՛ք տվյալ մոդուլի հիմնական նպատակները՝

- ծանոթանալ թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ հետախուզական միջոցառումների իրականացման գործընթացին Հայաստանի Հանրապետությունում,

- ուսումնասիրել, պարզել և հասկանալ թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերի շրջանակներում իրավապահ մարմինների համապատասխան ստորաբաժանումների ծառայողների լիազորությունները, գործողությունները օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների տեսանկյունից:

- գործնականում կիրառել ստացած գիտելիքներն ու հմտությունները:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին»» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք Հայաստանի Հանրապետությունում օպերատիվ-հետախուզական գործունեության ոլորտը կարգավորող օրենսդրական դաշտը:

Պատմեք, որ օպերատիվ - հետախուզական գործունեությունը Հայաստանի Հանրապետությունում կարգավորվում է 22.10.2007 թ. ընդունված՝ «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքով, ինչպես նաև մի շարք այլ օրենքներով և դրանցից բխող իրավական ակտերով:

«Օպերատիվ - հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանվում են՝ օպերատիվ-հետախուզական գոր-

ծունեության հասկացությունը, խնդիրները, սկզբունքները, օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմինները, օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնելիս նրանց իրավունքները և պարտականությունները, օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների տեսակները, օպերատիվ-հետախուզական գործունեության նկատմամբ հսկողությունը և վերահսկողությունը:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության հասկացությունը» վերնագրով սյալորը:

Մասնակիցներին քաղատրե՛ք օպերատիվ-հետախուզական գործունեության հասկացությունը:

Օպերատիվ - հետախուզական գործունեություն հասկացությունը սահմանված է «Օպերատիվ - հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածով, համաձայն որի՝ «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեությունը մարդու և քաղաքացու իրավունքներն ու ազատությունները, պետական ու հասարակական անվտանգությունը հակաիրավական ոսնձգություններից պաշտպանելու նպատակով՝ օրենքով նախատեսված օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմինների կողմից օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների անցկացումն է:»:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության սկզբունքները» վերնագրով սյալորը:

Մասնակիցներին քաղատրե՛ք օպերատիվ-հետախուզական գործունեության սկզբունքները:

Օպերատիվ-հետախուզական գործունեությունն իրականացվում է հետևյալ հիմնական սկզբունքների հիման վրա՝

- 1) օրինականություն,
- 2) մարդու և քաղաքացու իրավունքների և ազատությունների և օրինական շահերի պաշտպանություն և գերակայություն,

3) գործունեության բացահայտ և գաղտնի մեթոդների ու միջոցների համակցություն,

4) օպերատիվ - հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմինների աշխատակիցների, աշխատանքի ձևերի, մեթոդների, ուժերի և միջոցների գաղտնապահություն,

5) օպերատիվ - հետախուզական գործունեության բազմակողմանիություն, ամբողջականություն և օբյեկտիվություն:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության նպատակները» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրե՛ք օպերատիվ-հետախուզական գործունեության նպատակները:

Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության նպատակներն են՝

1) հանցագործությունների հայտնաբերումը, բացահայտումը, կանխումը և խափանումը,

2) հանցագործությունը նախապատրաստող, կատարող կամ կատարած անձանց հայտնաբերումը,

3) քրեական պատասխանատվությունից խուսափող անձանց հետախուզումը և հայտնաբերումը, ինչպես նաև անհայտ կորած անձանց հետախուզումը,

4) վկաների, դիակի, հանցագործության հետքերի, առարկաների, իրեղեն ապացույցների և այլ իրերի, փաստաթղթերի հայտնաբերումը,

5) ազգային անվտանգության ապահովման համար անհրաժեշտ տեղեկությունների ձեռքբերումը,

6) մաքսանենգության, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության մաքսային սահմանով տրանսպորտային միջոցների ապօրինի տեղափոխման խափանումն ու բացահայտումը,

7) հարկային օրենսդրության խախտումների նախազգուշացումը, հայտնաբերումը, կանխումը և բացահայտումը,

8) քրեակատարողական հիմնարկների բնականոն գոր-

ծունեության ապահովումը, քրեակատարողական հիմնարկներում նախապատրաստվող հանցագործությունների նախագծումը, կանխումը և բացահայտումը,

9) հատուկ պետական պաշտպանության ենթակա անձանց անվտանգությանն սպառնացող հանգամանքների առկայությունը, ինչպես նաև հատուկ պետական պաշտպանություն իրականացնող մարմնի կողմից՝ օրենքով իրեն վերապահված լիազորությունների շրջանակներում օպերատիվ-հետախուզական մարմիններին տրված ցուցումները, որոնք վերաբերում են հատուկ պետական պաշտպանության ենթակա անձանց անվտանգությանն սպառնացող հանգամանքների վերացմանը,

10) պետական և ծառայողական գաղտնիք հանդիսացող տեղեկություններին առնչվելու թույլտվության որոշման կայացման համար տեղեկություններ հավաքելը,

11) օպերատիվ - հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմինների աշխատակիցների, ինչպես նաև այդ մարմինների հետ համագործակցող կամ համագործակցած անձանց (և նրանց ընտանիքի անդամների) անվտանգությունն ապահովելու համար տեղեկություններ հավաքելը,

12) ոստիկանության կողմից օրենքով սահմանված կարգով սահմանային գոտում գտնվելու թույլտվության համար տեղեկություններ հավաքելը,

13) սահմանապահ գորքերի կողմից օրենքով սահմանված կարգով սահմանային շերտ մուտք գործելու և այնտեղ գտնվելու թույլտվության համար տեղեկություններ հավաքելը,

14) օպերատիվ - հետախուզական գործունեությանը մասնակցելու կամ դրա իրականացման հետևանքով ստացված նյութերին ծանոթանալու թույլտվության մասին որոշում ընդունելու համար տեղեկություններ հավաքելը,

15) ազգային անվտանգության մարմիններում և ոստիկանությունում, ինչպես նաև օրենքով նախատեսված դեպքերում այլ պետական մարմիններում աշխատանքի անցնելու համար

դիմում ներկայացրած անձանց ուսումնասիրելու համար տեղեկություններ հավաքելը,

16) օտարերկրյա քաղաքացիներին կամ քաղաքացիություն չունեցող անձանց Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն, Հայաստանի Հանրապետությունում քաղաքական ասպատան կամ կացության կարգավիճակ տալու մասին եզրակացություն կազմելու և որոշում ընդունելու համար տեղեկություններ հավաքելը:

Սույն սլաշիկում նշված են օպերատիվ-հետախուզական գործունեության միայն այն նպատակները, որոնք անմիջականորեն վերաբերում են թրաֆիքինգի հանցագործության դեմ պայքարի գործընթացին:

Ցուցադրեր «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Մարդկանց շահագործման, թրաֆիքինգի հանցագործության դեպքերի բացահայտման և դրան հաջորդող նախաքննության առանձնահատկությունները» վերնագրով սլաշիկ:

Մասնակիցներին ներկայացրե՛ք մարդկանց շահագործման, թրաֆիքինգի հանցագործության դեպքերի բացահայտման և դրան հաջորդող նախաքննության առանձնահատկությունները:

Պատմեք, որ մարդկանց շահագործման, թրաֆիքինգի հանցագործության դեպքերի բացահայտման և դրան հաջորդող նախաքննության առանձնահատկությունն այն է, որ քրեական գործի հարուցումը հաճախ տեղի է ունենում օպերատիվ-հետախուզական նյութերի իրացման ընթացքում: Բարդությունը կայանում է նրանում, որ այս գործերով իրեղեն ապացույցները փաստացի կա՛մ բացակայում են, կա՛մ չափազանց դժվար է դրանց հայտնաբերումը, դժվար է նաև հանցագործության բոլոր դերակատարների և զոհերի մասնակցության ապահովումը քննության ընթացքում:

Ցուցադրեր «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների իրականաց-

ման գործընթացը որևէ կերպ չպետք է վտանգի զոհերի կամ նրանց հարազատների վիճակը» սլայդը:

Մասնակիցներին բազատրեք՝ օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների ոչ ճիշտ իրականացման արդյունքում զոհերի հետ կապված բարդությունների անբույսատրելիությունը:

Նշեք, որ թրաֆիքինգի դեմ պայքարի կարևորագույն նպատակն է զոհերին ազատելը, փրկելը և նրանց պաշտպանության կազմակերպելը, և օպերատիվ հետախուզական միջոցառումները որևէ կերպ չպետք է վտանգեն կամ բարդացնեն զոհերի առանց այդ էլ ծանր վիճակը:

Յուզադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Օ՜ միջոցառումների վաղաժամ բացահայտման հնարավոր հետևանքները» վերնագրով սլայդը:

Պատմեք, որ օպերատիվ-հետախուզական գործունեությունը պետք է իրականացվի չափազանց զգուշությամբ, օրենքով սահմանված կարգով խստորեն պահպանելով դրանց գաղտնիությունը: Այդ գործունեության առանձին միջոցառումների վաղաժամ բացահայտ դարձները կարող է ունենալ անդառնալի հետևանքներ՝ զոհի/տուժողի սպանություն, զոհի փոխադրում այլ վայր, որը հայտնի չէ իրավապահ մարմնին, հավաքագրման գործունեության դադարեցում, հանցագործության հետքերի ոչնչացում, հանցավոր գործունեությունը քողարկելու այլ գործողություններ և այլ հետևանքներ:

Յուզադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Թրաֆիքինգի կամ մարդկանց շահագործման գործերով օպերատիվ հետախուզական միջոցառումները պետք է առաջնահերթորեն հետապնդեն ապացուցողական նպատակ» սլայդը:

Մասնակիցներին բազատրեք օպերատիվ-հետախուզական գործունեության հիմնական նպատակները:

Ունկնդիրների ուշադրությունը հրավիրե՛ք այն հանգա-

մանքին, որ թրաֆիքինգի կամ մարդկանց շահագործման վերաբերյալ տեղեկությունները ստուգելուն և դրանք իրացնելուն ուղղված օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները՝ օպերատիվ տեղեկությունների կուտակումից բացի, պետք է հետաանդեն ապացուցողական դաշտն ապահովելու նպատակ: Այդ իսկ պատճառով անհրաժեշտ է այդ աշխատանքները պլանավորելիս առաջնահերթությունը տալ այն միջոցառումներին, որոնց արդյունքները հետագայում կարող են օգտագործվել նախաքննության և դատաքննության ընթացքում:

Ունկնդիրների ուշադրությունը հրավիրեք նաև այն փաստին, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի և ՀՀ ՕՀԳ մասին օրենքի միջև կան հակասություններ:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների տեսակները» վերնագրով սյալը:

Մասնակիցներին ներկայացրե՛ք օպերատիվ-հետախուզական գործունեության տեսակները:

«Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ օպերատիվ-հետախուզական գործունեության ընթացքում կարող են անցկացվել օպերատիվ-հետախուզական հետևյալ միջոցառումները.

- 1) օպերատիվ հարցում,
- 2) օպերատիվ տեղեկությունների ձեռքբերում,
- 3) համենատական հետազոտումների նմուշների հավաքում,
- 4) հսկիչ գնում,
- 5) վերահսկելի մատակարարում և գնում,
- 6) իրերի և փաստաթղթերի հետազոտում,
- 7) արտաքին դիտում,
- 8) ներքին դիտում,
- 9) անձի նույնացում,
- 10) շենքերի, կառույցների, տեղանքի, շինությունների և տրանսպորտային միջոցների հետազոտում,

- 11) նամակագրության, փոստային, հեռագրական և այլ հաղորդումների վերահսկում,
- 12) հեռախոսային խոսակցությունների վերահսկում,
- 13) օպերատիվ ներդրում,
- 14) օպերատիվ փորձարարություն,
- 15) ֆինանսական տվյալների մատչելիության ապահովում և ֆինանսական գործարքների գաղտնի վերահսկում,
- 16) կաշառք ստանալու կամ կաշառք տալու նմանակում:

Յուզադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Օպերատիվ հարցումը» վերնագրով սյալը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք «Օպերատիվ հարցումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

Օպերատիվ հարցումը կատարված, նախապատրաստվող կամ կատարվող հանցագործությունների, ինչպես նաև օպերատիվ-հետախուզական գործունեության ընթացքում պարզաբանման ենթակա այլ հանգամանքների վերաբերյալ տեղեկություններ հավաքելն է՝ իրականում կամ հավանաբար այդպիսի տեղեկատվության տիրապետող իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց հարցեր տալու (հարցումներ անելու) և պատասխաններ ստանալու միջոցով:

Յուզադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Օպերատիվ տեղեկությունների ձեռքբերումը» վերնագրով սյալը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք «Օպերատիվ տեղեկությունների ձեռքբերումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

Օպերատիվ տեղեկությունների ձեռքբերումը օպերատիվ-հետախուզական գործունեության խնդիրների իրականացման նպատակով օպերատիվ հետաքրքրություն ներկայացնող անձանց և փաստերի վերաբերյալ տեղեկությունների հավաքումն է:

Յուզադրերք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Համեմատական հետազոտությունների համար նմուշների հավաքումը» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրե՛ք «Համեմատական հետազոտությունների համար նմուշների հավաքումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

Համեմատական հետազոտությունների համար նմուշների հավաքումը համապատասխան նյութերի, առարկաների, իրերի, փաստաթղթերի և այլ նշումների հավաքումն է (ստացումն է) անհրաժեշտ համեմատություններ և ուսումնասիրություններ կատարելու համար:

Յուզադրերք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Հսկիչ գնումը» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք «Հսկիչ գնումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

Հսկիչ գնումն իրականացվում է ստանդարտացման և չափումների միասնականության ապահովման օրենսդրության և հարկային հաշվառման կանոնների պահպանումը ստուգելու, ինչպես նաև հետագա հետազոտությունների նպատակով նմուշներ ստանալու, ապրանքների, ծառայությունների և աշխատանքների իրական գների բացահայտման համար:

Հսկիչ գնում ՕՀ միջոցառման իրականացումը թույլատրված է միայն հարկային մարմիններին:

Յուզադրերք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Վերահսկելի մատակարարումը և գնումը» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք «Վերահսկելի մատակարարումը և գնումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

1. Վերահսկելի մատակարարումը և գնումը ապրանքնե-

րի և ծառայությունների շրջանառության վերահսկումն է, այդ թվում՝ ապրանքներն ու ծառայությունները գնելու կամ այդպիսիք վաճառելու միջոցով հանցագործության մասնակիցներին պարզելու նպատակով:

2. Այն առարկաների, ապրանքների և արտադրանքի վերահսկելի նատակարարումը և գնումը, որոնց ազատ իրացումն արգելված է, կամ որոնց շրջանառությունը սահմանափակված է, իրականացվում են օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմնի ղեկավարի որոշման հիման վրա:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Իրերի և փաստաթղթերի հետազոտումը» վերնագրով սյալըր:

Մասնակիցներին ներկայացրեք «Իրերի և փաստաթղթերի հետազոտումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

Իրերի և փաստաթղթերի հետազոտումը դրանց զննումն է, հատկանիշների և բովանդակության բացահայտումը՝ տեխնիկական միջոցների կիրառմամբ կամ առանց դրանց, ինչպես նաև հետազոտման արդյունքների ամրագրումը տեսանկարահանման, ձայնագրման, լուսանկարահանման, էլեկտրոնային և այլ կրիչների միջոցով կամ առանց դրանց: Հետազոտման ընթացքում դրանից հետո ապահովվում է օբյեկտների և դրանց վրա եղած հետքերի պահպանությունը:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Արտաքին դիտումը» վերնագրով սյալըր:

Մասնակիցներին ներկայացրեք՝ «Արտաքին դիտումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

Արտաքին դիտումը, առանց բնակարանի անձեռնմխելիության խախտման, անձանց հետևելը կամ առանձին դեպքերի և իրադարձությունների ընթացքի վերահսկումն է բաց տարածությունում կամ հասարակական վայրերում՝ հատուկ և այլ տեխնիկական միջոցների կիրառմամբ կամ առանց

դրանց, ինչպես նաև դիտման արդյունքների ամրագրումը տեսանկարահանման, լուսանկարահանման, էլեկտրոնային և այլ կրիչների միջոցով կամ առանց դրանց:

Ցուցադրեր «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Ներքին դիտումը» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեր «Ներքին դիտումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

1. Ներքին դիտումը բնակարանում հատուկ և այլ տեխնիկական միջոցների կիրառմամբ կամ առանց դրանց անձին (անձանց) հետևելն ու առանձին դեպքերի և իրադարձությունների ընթացքի վերահսկումն է, ինչպես նաև դիտման արդյունքների ամրագրումը տեսանկարահանման, ձայնագրման, լուսանկարահանման, էլեկտրոնային և այլ կրիչների միջոցով կամ առանց դրանց:

2. Սույն օրենքում բնակարան հասկացությունն օգտագործվում է Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքով սահմանված իմաստով:

Ցուցադրեր «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Անձի նույնացումը» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեր «Անձի նույնացումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

Անձի նույնացումը օպերատիվ-հետախուզական նպատակներով նրա ինքնությունը պարզելն է՝ արտաքին նշանների, մատնահետքերի և քրեագիտական այլ հետքերի հիման վրա:

Ցուցադրեր «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Շենքերի, շինությունների, կառույցների, տեղանքի և տրանսպորտային միջոցների հետազոտումը» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեր «Շենքերի, շինությունների, կառույցների, տեղանքի և տրանսպորտային միջոցների հետազոտումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

Շենքերի, շինությունների, կառույցների, տեղանքի և տրանսպորտային միջոցների հետազոտումը դրանց արտաքին զննումն է, հատկանիշների և այլ տեղեկությունների բացահայտումն է՝ հատուկ և այլ տեխնիկական միջոցներով կամ առանց դրանց, ինչպես նաև հետազոտման արդյունքների ամրագրումը՝ տեսանկարահանման, ձայնագրման, լուսանկարահանման, էլեկտրոնային և այլ կրիչների միջոցով կամ առանց դրանց:

Ցուցադրեր «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Նամակագրության, փոստային, հեռագրական և այլ հաղորդումների վերահսկումը» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեր «Նամակագրության, փոստային, հեռագրական և այլ հաղորդումների վերահսկումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

Նամակագրության, փոստային, հեռագրական և այլ հաղորդումների, այդ թվում՝ հեռապատճենի (ֆաքսի) վերահսկումը՝ տեխնիկական միջոցների օգտագործմամբ կամ առանց դրանց, փոխանցվող նամակների, փոստային, հեռագրական և այլ հաղորդումների, այդ թվում՝ դրանց բովանդակության հետազոտումն է և դրանց արդյունքների ամրագրումը, ինչպես նաև նամակը, փոստային, հեռագրական և այլ հաղորդումներն ուղարկող անձի նույնացումը նրա ձեռագրի միջոցով կամ այլ տեխնիկական միջոցների օգտագործմամբ:

Ցուցադրեր «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Հեռախոսային խոսակցությունների վերահսկումը» վերնագրով սլայդերը:

Մասնակիցներին ներկայացրե՞ք «Հեռախոսային խոսակցությունների վերահսկումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

Հեռախոսային խոսակցությունների վերահսկումը հատուկ և այլ տեխնիկական միջոցների օգտագործմամբ իրականացվող խոսակցությունների, այդ թվում՝ ինտերնետային

հեռախոսային խոսակցությունների և էլեկտրոնային հաղորդումների գաղտնի վերահսկումն է, որը նշանակում է՝

1) հեռախոսային ֆիքսված ցանցի դեպքում՝

ա) հեռախոսային խոսակցության ձայնագրումը կամ դրա բովանդակության այլ ձևով ամրագրումը,

բ) հեռախոսահամարի պարզումը,

գ) տվյալ հեռախոսահամարի բաժանորդի անհատական տվյալները, հեռախոսային խոսակցությունն սկսելու պահին և ընթացքում հաղորդակցվողների գտնվելու վայրը և տեղաշարժը պարզելու համար անհրաժեշտ տվյալներ հավաքելը և (կամ) ամրագրելը,

դ) հեռախոսային զանգի վերահասցեագրման կամ փոխանցման դեպքում այն հեռախոսի համարի պարզումը, որի վրա փոխանցվել է զանգը:

2) բջջային հեռախոսային ցանցի դեպքում՝

ա) հեռախոսային խոսակցության, ներառյալ՝ կարճ հաղորդագրությունների (sms) և ձայնային հաղորդագրությունների ձայնագրումը կամ դրանց բովանդակության այլ ձևով ամրագրումը,

բ) հեռախոսային խոսակցությունն սկսելու ամսաթիվը, սկիզբը և ավարտը, հեռախոսահամարը, տվյալ հեռախոսահամարի բաժանորդի անհատական տվյալները, հեռախոսային խոսակցությունն սկսելու պահին և ընթացքում հաղորդակցվողների գտնվելու վայրը և տեղաշարժը պարզելու համար անհրաժեշտ տվյալներ հավաքելը և (կամ) ամրագրելը.

3) ինտերնետային հաղորդակցության, այդ թվում՝ ինտերնետային հեռախոսային խոսակցությունների և ինտերնետի միջոցով փոխանցվող էլեկտրոնային հաղորդումների դեպքում հաղորդման ձայնագրումը կամ դրա բովանդակության այլ ձևով ամրագրումը, ինչպես նաև տվյալները, որոնց միջոցով կարող են պարզվել՝

ա) ինտերնետային ցանցին միանալու և ցանցից դուրս գալու աշխարհագրական վայրը, օրը, ժամը և տևողությունը, ներառյալ՝ IP (ինտերնետ պրոտոկոլի) հասցեն,

բ) ինտերնետն օգտագործողի կամ բաժանորդի անունը և անհատականացման տվյալները (user ID),

գ) հեռախոսի համարը, որով նա միանում է ընդհանուր օգտագործման հեռախոսացանցին, ինտերնետային հասցեն, ինտերնետային հեռախոսային զանգն ստացողի անունը կամ այդ անձին վերաբերող փաստերի, դեպքերի, հանգամանքների մասին յուրաքանչյուր տվյալ այնպիսի տեսքով, որը թույլ է տալիս կամ կարող է թույլ տալ նույնականացնել նրա ինքնությունը:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Օպերատիվ ներդրումը» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրե՛ք «Օպերատիվ ներդրումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

Օպերատիվ ներդրումը օպերատիվ - հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմինների հաստիքային գաղտնի աշխատակիցների, ինչպես նաև այդ մարմինների հետ գաղտնի հիմունքներով համագործակցող անձանց գաղտնի ներդրումն է որոշակի մարմիններում, կազմակերպություններում կամ խմբավորումներում:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Օպերատիվ փորձարարությունը» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք «Օպերատիվ փորձարարությունը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

Օպերատիվ փորձարարությունը որոշակի հանգամանքներում այս կամ այն իրադարձությունների կատարման հնարավորության ստուգումն է՝ օպերատիվ հետախուզական գործունեության ընթացքում պարզաբանման ենթակա հանգամանքների կամ դրանց մի մասի վերարտադրության միջոցով:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Ֆինանսական տվյալների մատչելիության ապահովումը և ֆինանսական գործարքների գաղտնի վերահսկումը» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք «Ֆինանսական տվյալների մատչելիության ապահովումը և ֆինանսական գործարքների գաղտնի վերահսկումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

Ֆինանսական տվյալների մատչելիության ապահովումը և ֆինանսական գործարքների գաղտնի վերահսկումը բանկային կամ այլ ֆինանսական կազմակերպություններից բանկային և այլ տեսակի հաշիվների (ավանդների) վերաբերյալ տեղեկությունների ստացումն է, ինչպես նաև իրականացվող ֆինանսական գործարքների մշտական վերահսկումը առանց այն անձանց գիտության, որոնց վերաբերում են այդ գործարքները:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Կաշառք ստանալու կամ կաշառք տալու նմանակումը» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք «Կաշառք ստանալու կամ կաշառք տալու նմանակումը» օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումը:

1. Կաշառք ստանալու կամ կաշառք տալու նմանակումը՝ որպես օպերատիվ-հետախուզական միջոցառում, կարող է իրականացվել միայն կաշառք ստանալու կամ կաշառք տալու հանցագործության բացահայտման համար՝ բացառապես կաշառք ստանալու կամ կաշառք տալու առաջարկ ստացած անձի գրավոր հայտարարության հիման վրա:

2. Մույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված «կաշառք ստանալ» և «կաշառք տալ» հասկացությունները սույն օրենքում օգտագործվում են Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով սահմանված իմաստով:

3. Մույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված օպերատիվ-հետախուզական միջոցառման արդյունքները հավաստվում են բացառապես տեսանկարահանման կամ ձայնագրման միջոցով: Ընդ որում, տեսանկարահանումը կամ ձայնագրումը անձի բնակարանում իրականացվում է բացառապես

դատարանի որոշմամբ:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Ապացույց հանդիսացող օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք ապացույց հանդիսացող օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների տեսակները:

Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության արդյունքները, որոնք ձեռք են բերվել «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով, հանդիսանում են ապացույցներ, բացառությամբ.

- 1) օպերատիվ հարցման,
- 2) օպերատիվ տեղեկությունների ձեռքբերման,
- 6) իրերի և փաստաթղթերի հետազոտման,
- 9) անձի նույնացման,

Մասնակիցներին հիշեցրեք ՀՀ քրեական դատավարության օենագրքի և ՀՀ ՕՀԳ մասին օրենքի միջև հակասությունների մասին:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Թրաֆիքինգի կամ մարդկանց շահագործման դեպքի մասին օպերատիվ տեղեկության ստացման դեպքում անհրաժեշտ միջոցառումների ցանկի, հերթականության և ժամանակացույցի սլայդնավորումը» սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք թրաֆիքինգի կամ մարդկանց շահագործման դեպքի մասին օպերատիվ տեղեկության ստացման դեպքում անհրաժեշտ միջոցառումների ցանկի, հերթականության և ժամանակացույցի սլայդնավորումը:

Պատմեք, որ թրաֆիքինգի կամ շահագործման դեպքի մասին առաջին իսկ տեղեկության ստացման ժամանակ, դրա իսկությունը պարզելուց անմիջապես հետո պետք է կատարել խոր վերլուծություն և հստակ ուրվագծել այն նպատակները, ո-

րոնց անհրաժեշտ է հասնել օպերատիվ հետախուզական միջոցառումների իրականացմամբ, գնահատել առկա ուժերն ու միջոցները՝ այդ նպատակներին հասնելու համար, որից հետո միայն պլանավորել անհրաժեշտ միջոցառումների ցանկը, հերթականությունը և ժամանակացույցը:

Նշված նպատակների էությունը և քանակը պայմանավորված են նախնական տեղեկության ծավալով և օպերատիվ հնարավորություններով:

Յուզադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Անձի ինքնությունը պարզելու համար կարևոր տեղեկությունները» վերնագրով սյալը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք անձի ինքնությունը պարզելու համար կարևոր տեղեկությունները:

Պատմեք, որ ամեն դեպքում օպերատիվ միջոցառումները պետք է սկսվեն՝ նախնական տեղեկությամբ նշված անձանց ինքնությունները և գտնվելու վայրերը պարզելով:

Անձի ինքնությունը պարզելու համար կարևոր է նրան վերաբերող, հասանելի ցանկացած տեղեկություն՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, այլ հարազատների, երեխաների տվյալները, հաշվառման կամ բնակության վայրերի, ազգության, քաղաքացիության, տարիքի, ուսումնական հաստատությունների, անձնական ավտոմեքենայի, հեռախոսահամարների, նախասիրությունների և հաճախման վայրերի, պատասխանատվության ենթարկված լինելու, նախկինում արտերկիր մեկնելու հանգամանքի մասին տեղեկությունները: Առաջին հայացքից հետաքրքրություն չներկայացնող տեղեկությունը կարող է անձի ինքնությունը նույնացնելու միակ միջոցը լինել: Նշված տեղեկությունները հնարավորություն են տալիս՝ տարբեր շտեմարաններով հարցումներ կատարելու և դրանց արդյունքները համադրելու միջոցով պարզել հետաքրքրություն ներկայացնող անձի ինքնությունը և գտնվելու վայրը:

Յուզադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի

«Հաջորդ տրամաբանական միջոցառումը» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք հաջորդ տրամաբանական, ենթադարվող միջոցառումը:

Պատմեք, որ նախնական տեղեկության օբյեկտ հանդիսացող անձանց ինքնությունները պարզելուց հետո հաջորդ տրամաբանական միջոցառումը անձի հանցավոր, հարազատական կապերի, ինչպես նաև ծանոթների շրջանակը պարզելն է: Նշված տեղեկությունները թույլ կտան ճիշտ պլանավորել հետագա ՕՀ միջոցառումները՝ առանց վտանգելու դրանց ընթացքը, ինչպես նաև ի հայտ բերել հավանական վկաներին, հանցակիցներին կամ այլ տուժողներին:

Վերոգրյալը այն միջոցառումների ցանկն է, որոնք նպատակահարմար է իրականացնել մարդկանց թրաֆիքինգի կամ շահագործման վերաբերյալ ցանկացած տեղեկություն ստանալու դեպքում:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Մարդկանց թրաֆիքինգի կամ շահագործման դեպքերի բացահայտմանն ուղղված հիմնական ՕՀ միջոցառումները» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք մարդկանց թրաֆիքինգի կամ շահագործման դեպքերի բացահայտմանն ուղղված հիմնական օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները:

Պատմեք, որ հաջորդող միջոցառումները կարող են տարբեր լինել՝ կախված նրանից՝ դրանք իրականացվում են գոհի^o նկատմամբ, թե^o հանցավորի, իրականացվում են սկզբնաղբյուր^o էրկրում, միջանկյալ^o, թե^o նպատակակետ էրկրում, ինչ փուլում է գտնվում հանցագործությունը և այլն:

Պլանավորվող օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումներն անհրաժեշտ է դիտարկել այն խնդիրների համատեքստում, որոնք կարող են լուծվել դրանց անցկացման ընթացքում: Այլ կերպ ասած, այդ միջոցառումները պետք է ունենան վերջնական ապացուցողական ուղղվածություն և իմաստ:

Յուզադրեր «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների թիրախները» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին պատմեր օպերատիվ - հետախուզական միջոցառումների «թիրախների» մասին:

Պատմեր, որ ամեն դեպքում հիմնական «թիրախները» պայմանականորեն երկուսն են՝ «Չոհեր» և «Հանցավորներ», և պլանավորվող ՕՀ միջոցառումները պետք է նպատակաուղղված լինեն այս թիրախների կապի, հանցագործության և դրա հետ կապված առանձին դեպքերի, իրադարձությունների փաստի, հանցագործությանը նրանց մասնակցության, դերակատարության, վկաների, ինչպես նաև հետազայում նրանց ցուցմունքների իսկության վերաբերյալ ապացույցների ամբողջականությունը ապահովելուն, որոնք կարող են հիմք հանդիսանալ քրեական գործի հարուցման, նախաքննության, դատաքննության և հիմնավոր արդարացի դատավճիռ կայացնելու համար:

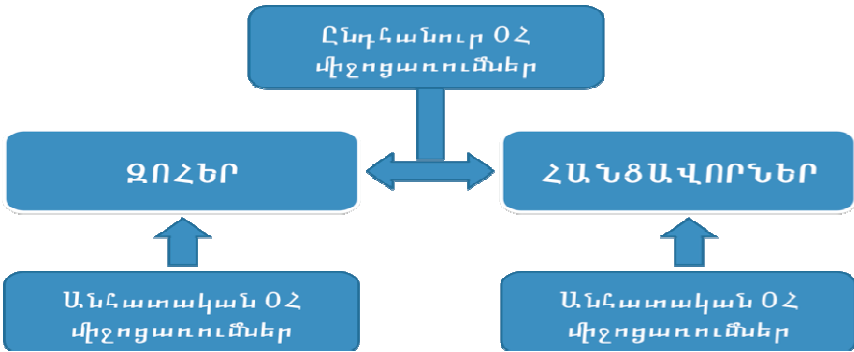
Յուզադրեր «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Թիրախների նկատմամբ ՕՀ միջոցառումները» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեր թիրախների նկատմամբ օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների նպատակները և բազատրե՛ք ընդհանուր նպատակ հետապնդող միջոցառումը:

Ունկնդիրների ուշադրությունը հրավիրեր այն հանգամանքին, որ թիրախների նկատմամբ օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների նպատակները կարող են լինել ընդհանուր և անհատական:

Չոհերի և հանցավորների նկատմամբ ընդհանուր օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները այն նպատակներին ուղղված միջոցառումներն են, որոնք հնարավորություն են տալիս հայտնաբերել և կուտակել ապացույցներ նշված թի-

րախների կապի, փոխհարաբերությունների, տվյալ հանցագործության հետ կապված ընդհանուր դեպքերի, իրադարձությունների և փաստերի վերաբերյալ:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Հնդհանուր օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» վերնագրով սյալը:

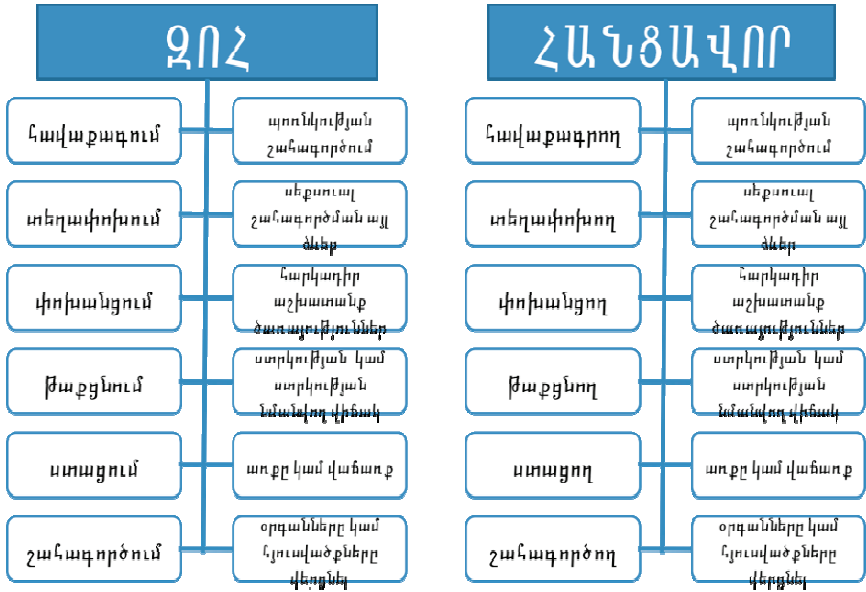
Մասնակիցներին ներկայացրեք թիրախների նկատմամբ անհատական նպատակ հետապնդող օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների առանձնահատկությունները:

Նշեք, որ անհատական նպատակի ծառայող օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների համար որպես արդյունք պետք է հանդիսանան ստույգ անձի (լինի դա գոհ, թե հանցավոր) մասնակցությունը հանցագործությանը կամ դրա առանձին բաղկացուցիչները հաստատող ապացույցների, փաստերի ձեռքբերումը: Կարևոր է նաև այդ միջոցառումների ընթացքում ձեռք բերել տեղեկություններ իրադարձությունների հնարավոր վկաների ներկայության կամ մասնակցության վերաբերյալ:

Անհատական օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների արդյունավետությունը ապահովելու համար դրանք պլանավորելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հանցավորի և գո-

հի դերակատարության առանձնահատկությունները:

Եվ զոհի, և հանցավորի պարագայում այդպիսի առանձնահատկություն կարելի է համարել շահագործման տեսակը, որին ենթարկվում է կամ ենթարկման վտանգի մեջ է հայտնվել զոհը, կամ որում ներգրավված է հանցավորը, ինչպես նաև հանցագործության փուլը և հանցավորի դերակատարությունը:

Յուզադրեր «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Հանցագործության պատկերը պարզ դարձնելու և անհրաժեշտ ապացույցներին հասնելու համար պետք է այն դիտարկել մասնատված և միջոցառումներ ձեռնարկել յուրաքանչյուր մասի ապացույցների ամբողջականությունն ապահովելու ուղղությամբ» սլայտը:

Մասնակիցներին ներկայացրեր թիրախների նկատմամբ անհատական նպատակ հետապնդող, մասնատված օ-

պերատիվ-հետախուզական միջոցառումների կարևորությունը:

Նշեք, որ հանցագործության պատկերը պարզ դարձնելու և անհրաժեշտ ապացույցների հասնելու համար պետք է այն դիտարկել մասնատված և միջոցառումներ ձեռնարկել յուրաքանչյուր մասի ապացույցների ամբողջականությունն ապահովելու ուղղությամբ:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Հանցագործության ղեպերի բազահայտումը թրաֆիքինգի հավաքագրման և փոխադրման փուլերում» սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրեք հավաքագրման քննազրույցը թրաֆիքինգի գործերի բազահայտման բարդությունը:

Որպես օրինակ՝ պատմեք, որ հավաքագրման և փոխադրման փուլերում թրաֆիքինգը ճանաչելը գործնականորեն անհնար է, իսկ եթե նույնիսկ արձանագրվող գործողություններում պարունակվում են կասկածելի նշաններ, ապա հանցավոր գործունեության ապացուցողական բազան չափազանց աննշան է: Թրաֆիքինգի զոհերի մեծամասնությունը չի պատկերացնում այն փորձությունները, որ նրանց համար պատրաստված է նպատակակետ երկրում (եզակի բացառություններով): Ընդ որում, հարկ է նշել, որ թրաֆիքինգ իրականացնողները, արդյունավետ քննության համար, իրապես խոցելի են դառնում միայն նպատակակետ երկրում կամ այն տարածաշրջանում, որտեղ տեղի է ունենում մարդկանց անմիջական շահագործումը:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Համալիր ՕՀ միջոցառումներ» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրե՛ք հավաքագրման քննազրույցը թրաֆիքինգի գործերի բազահայտման և այդ ուղղությամբ օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների օրինակ:

Ունկնդիրներին պատմե՛ք ներոգրյալ օրինակը:

Որպես հավաքագրման փուլում ստացված օպերատիվ տեղեկությունների հիման վրա օպերատիվ ստորաբաժանումների գործողությունների օրինակ կարելի է ներկայացնել 2010 թ. ՀՀ ոստիկանության ծառայողների կողմից բացահայտված հանցագործության դեպքը:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Դրվագ 1» վերնագրով սլայդը:

Պատմեք, որ 2010 թ. 1-ին կիսամյակում ՀՀ ոստիկանությունում «Աղբյուրից» օպերատիվ տեղեկություններ էին ստացվել այն մասին, որ քաղ. Ա-ին իր ծանոթը հավաքագրում է՝ ԱՄԷ տանելու նպատակով:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Դրվագ 2» վերնագրով սլայդը:

Շարունակեք պատմել այն մասին, որ այդ պահին չպարզված անձը առաջարկել է բարձր վարձատրությամբ աշխատանքի մեկնել ԱՄԷ:

Սկզբում հավաքագրողի կողմից չէր նշվել աշխատանքի տեսակը, սակայն երբ քաղ. Ա-ն տվել է իր համաձայնությունը մեկնելու համար, հավաքագրողը, տեղեկանալով վերջինիս ծանր սոցիալական վիճակի մասին, հայտնել էր նրան, որ «Աշխատանքը» մարմնավաճառությամբ զբաղվելն է, և համոզել՝ մեծ գումարներ վաստակելու խոստումների դիմաց տալ համաձայնություն մարմնավաճառությամբ զբաղվելու համար:

Նախնական օպերատիվ - հետախուզական միջոցառումների իրականացման արդյունքում պարզվեց, որ հավաքագրողը հանդիսանում է.

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Դրվագ 3» վերնագրով սլայդը:

Պատմեք, որ Մարինե Սահակյանը, որը նախկինում մարմնավաճառությամբ է զբաղվել ԱՄԷ-ում, ներկայումս

մարմնավաճառների է հավաքագրում:

Մ. Սահակյանի նկատմամբ իրականացվեց «Հեռախոսային խոսակցությունների վերահսկում» ՕՀ միջոցառումը: Դատարանի համապատասխան որոշմամբ ստացվեցին վերջինիս հեռախոսահամարի վերծանումները և դրանց վերլուծությամբ.

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Դրվագ 4» վերնագրով սլայդը:

Ներկայացրեք նաև, որ պարզվեցին նրա հանցավոր կապերը, այդ թվում որպես հանցավոր կապ՝ ի հայտ եկավ երկրորդ հավաքագրողը:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Դրվագ 5» վերնագրով սլայդը:

Ծաղիկ Ասատրյանի հեռախոսահամարը, որի հետ նկատվում էր հեռախոսային խոսակցությունների ակտիվացում՝ քաղ. Ա-ի հավաքագրման ընթացքում: Պարզաբանվեց, որ Ծ. Ասատրյանը բազմիցս Վրաստանով մեկնել է ԱՄԷ, և որ նա նաև թրաֆիքինգով զբաղվելու համար միջազգային հետախուզման մեջ է գտնվում՝

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Դրվագ 6» վերնագրով սլայդը:

Նոնա Մոսինյանի հանցավոր կապը:

Այդ պահին ակնհայտ էր, որ քաղ. Ա-ն հավաքագրվում էր ԱՄԷ-ում պոռնկության շահագործման ենթարկելու նպատակով, չնայած որ նա տեղեկացվել էր, որ զբաղվելու է մարմնավաճառությամբ: Շահագործման փաստն ակնհայտ էր, սակայն բացակայում էր բավարար ապացուցողական բազան, որը կարող էր թույլ տալ պատասխանատվության ենթարկելու հանցավորներին:

Որոշում կայացվեց օպերատիվ ճանապարհով կանխել քաղ. Ա-ի մեկնումը ԱՄԷ և միևնույն ժամանակ շարունակել

ապացույցների կուտակումը:

Ցուցադրեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Դրվագ 7» վերնագրով սլայդը:

Պատմեք, որ որոշում կայացվեց Մ. Սահակյանի նկատմամբ շարունակել «Հեռախոսային խոսակցությունների վերահսկում» ՕՀ միջոցառումը, իսկ աղբյուրին հանձնարարվեց բացահայտել քաղ. Ա-ի համար հավաքագրման իրական նպատակը և խորհուրդ տալ հրաժարվել ԱՄԷ մեկնելուց:

Չուզահեռ անցկացվեց նաև «Արտաքին դիտում» ՕՀ միջոցառումը:

Քաղ. Ա-ի ԱՄԷ մեկնելու փաստաթղթերն արդեն պատրաստ էին, երբ վերջինս հեռախոսային հերթական գրույցի ընթացքում հայտնեց Մ. Սահակյանին, որ հրաժարվում է մեկնել, որովհետև վախենում է: Սկզբում վերջինս համոզում էր, որ ամեն ինչ շատ լավ է լինելու: Համոզելու գործընթացին միացել էր նաև Ծ. Ասատրյանը: Այնուհետև, երբ հավաքագրողները զգացին, որ համոզելու միջոցը չի արդարացնում իրեն, սկսվեցին սպառնալիքները:

Քաղ. Ա-ին հեռախոսով սպառնում էին, որ կպատժեն, կզցեն նկուղը, կդիմեն ոստիկանություն՝ իբր իրենցից ոսկի է գողացել, և ամեն կերպ փորձում էին հանդիպել նրա հետ:

Որոշում կայացվեց կապ հաստատել քաղ. Ա-ի հետ և ապահովել նրա անվտանգությունը: Վերջինս անլուր կարգով ուղղորդվեց հասարակական կազմակերպություն, սակայն չընդհատեց հավաքագրողների հետ կապը:

Ապացույցների ամբողջականությունն ապահովելու նպատակով քաղ. Ա-ին առաջարկվեց համաձայնել հանդիպել հավաքագրողների հետ, սակայն ոստիկանների կողմից նշված վայրում:

Դատարանի համապատասխան որոշման հիման վրա այդ վայրում տեղադրվեցին տեխնիկական միջոցներ, և իրականացվեց «Ներքին դիտում» ՕՀ միջոցառումը: Միաժամանակ թույլտվություն ձեռք բերվեց խուզարկություն կատարել

հավաքագրողների բնակության վայրերում:

Յուզադորեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Դրվագ 8, 9 և 10» վերնագրերով սլայդները:

Ներկայացնելով ներքին դիտման արդյունքները՝ պատմե՛ք, որ ներքին դիտման ընթացքում պարզաբանվեցին հավաքագրման նոր հանցակիցներ, փաստագրվեցին նոր ապացույցներ, և հենց հավաքագրման պահին երեք հանցավորները ձերբակալվեցին:

Յուզադորեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Դրվագ 11» վերնագրով սլայդը:

Պատմե՛ք, որ հանցավորներից Արուսյակ Կալյանը ձերբակալվեց Բագրատաշենի անցակետում, երբ փախուստի նպատակով փորձ էր կատարում հատել ՀՀ սահմանը:

Բնակարանների խուզարկությամբ հայտնաբերվեցին լրացուցիչ ապացույցներ, ինչպես նաև երկու զոհեր, որոնք շահագործվելուց հետո վերադարձել էին ԱՄԷ-ից և պահվում էին այդ բնակարաններում:

Յուզադորեք «Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ հետախուզական միջոցառումները» դիդակտիկ նյութի «Չափազանց կարևոր է» վերնագրով սլայդը:

Մասնակիցներին ներկայացրե՛ք օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների անցկացման ընթացքում հնարավոր որոշ խնդիրներ:

Նշե՛ք, որ «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված օպերատիվ-հետախուզական ցանկացած միջոցառում կարող է արդյունավետ լինել: Անհրաժեշտ է միայն ճիշտ գնահատել և հասկանալ նպատակը, ճշգրիտ ընտրել օպերատիվ-հետախուզական միջոցառման տեսակը և պլանավորել դրա իրականացման ընթացքը:

Չափազանց կարևոր է ՕՀ միջոցառումները պլանավորելիս և իրականացնելիս գնահատել և հաշվի առնել նաև հնա-

րավոր այն բացասական խնդիրները, որոնք կարող են ծագել դրանց արդյունքում:

Քերտք օրինակներ:

Օրինակ՝ օպերատիվ փորձարարություն կամ վերահսկելի գնում օպերատիվ հետախուզական միջոցառումների իրականացումը պետք է պլանավորել այնպես, որ դրանց արդյունքները հետագայում օպերատիվ ստորաբաժանման ծառայողների կողմից չդիտվեն սադրիչ գործողություններ (պրովոկացիա): Այդպիսի բացթողումը կարող է հանգեցնել մինչև անգամ միջոցառումը պլանավորող և իրականացնող ծառայողներին քրեական պատասխանատվության ենթարկելուն:

Նպատակահարմար չէ նաև վերահսկելի մատակարարում օպերատիվ հետախուզական միջոցառման իրականացումը, օրինակ՝ թրաֆիքինգի ուղիները բացահայտելու նպատակով: Այդ նպատակին կարելի է հասնել «Արտաքին դիտում» ՕՀ միջոցառման իրականացման արդյունքում:

Ավարտական խոսք:

Տվյալ հանցագործությունների բացահայտման համաշխարհային փորձը հիմք է տալիս ենթադրելու, որ թրաֆիքինգի դեմ պայքարի առավել արդյունավետ մեթոդը հանցագործության դեպքի մասին օպերատիվ-հետախուզական և քննչական ստորաբաժանումների աշխատակիցների կողմից կուտակված տեղեկությունների հիման վրա քննության անցկացման հնարավորությունն է՝ ինչպես տուժողների հայտարարությունները և որպես վկա տված ցուցմունքները հաշվի առնելով, այնպես էլ առանց դրանց:

Այդպիսով, տվյալ տեսակի հանցագործությունների բացահայտման և նախաքննության գործընթացների հիմքը պետք է կազմեն օպերատիվ-հետախուզական տեղեկությունները և թրաֆիքինգ, շահագործում իրականացնողների հանցավոր գործունեության փաստերի գրագետ, օրենքի վրա հիմնված փաստագրումը:

2. Հարցեր քննարկման համար

1. Ո՞րն է Հայաստանի Հանրապետությունում օպերատիվ-հետախուզական գործունեությունը կարգավորող հիմնական օրենքը:

2. Որո՞նք են օպերատիվ-հետախուզական գործունեության իրականացման հիմնական սկզբունքները:

3. Ի՞նչ ՕՀ միջոցառումներ կարող են անցկացվել օպերատիվ-հետախուզական գործունեության ընթացքում:

4. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Օպերատիվ հարցում» ՕՀ միջոցառումը:

5. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Օպերատիվ տեղեկությունների ձեռքբերում» ՕՀ միջոցառումը:

6. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Համեմատական հետազոտումների նմուշների հավաքում» ՕՀ միջոցառումը:

7. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Հսկիչ գնում» ՕՀ միջոցառումը:

8. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Վերահսկելի մատակարարում և գնում» ՕՀ միջոցառումը:

9. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Իրերի և փաստաթղթերի հետազոտում» ՕՀ միջոցառումը:

10. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Արտաքին դիտում» ՕՀ միջոցառումը:

11. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Ներքին դիտում» ՕՀ միջոցառումը:

12. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Անձի նույնացում» ՕՀ միջոցառումը:

13. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Շենքերի, կառույցների, տեղանքի, շինությունների և տրանսպորտային միջոցների հետազոտում» ՕՀ միջոցառումը:

14. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Նամակագրության, փոստային, հեռագրական և այլ հաղորդումների վերահսկում» ՕՀ միջոցառումը:

15. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Հեռախոսային խոսակցությունների վերահսկում» ՕՀ միջոցառումը:

16. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Օպերատիվ ներդրում» ՕՀ միջոցառումը:

17. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Օպերատիվ փորձարարություն» ՕՀ միջոցառումը:

18. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Ֆինանսական տվյալների մատչելիության ապահովում և ֆինանսական գործարքների գաղտնի վերահսկում» ՕՀ միջոցառումը:

19. Ինչպե՞ս է մեկնաբանվում «Կաշառք ստանալու կամ կաշառք տալու նմանակում» ՕՀ միջոցառումը:

20. Օպերատիվ-հետախուզական ո՞ր միջոցառումների արդյունքները չեն հանդիսանում ապացույցներ:

3. Խնդիրների քննարկում

1. Ի՞նչ բացասական հետևանքներ կարող են ունենալ ՕՀ միջոցառումների սխալ պլանավորումը և իրականացումը: Քննարկե՛ք և պահանջե՛ք օրինակներ:

Կողմնորոշող պատասխաններ

Ա/ Այն կարող է վտանգել զոհի կամ նրա հարազատների կյանքն ու առողջությունը:

Բ/ Այն կարող է վտանգել միջոցառման ընթացքը, ինչպես նաև քրեական հետապնդման առիթ հանդիսանալ օպերատիվ ստորաբաժանման ծառայողների նկատմամբ:

2. Ի՞նչ առաջնային ՕՀ միջոցառումներ պետք է ձեռնարկել թրաֆիքինգի վերաբերյալ օպերատիվ տեղեկություն ստանալու դեպքում, և ո՞ր միջոցառումներին պետք է տալ առաջնահերթությունը:

Կողմնորոշող պատասխաններ

Ա/ Ոչ բոլոր միջոցառումների արդյունքներն են հանդիսանում ապացույցներ:

Բ/ ՕՀ ցանկացած միջոցառման իրականացման համար անհրաժեշտ է ունենալ միջոցառման օբյեկտի անձնական տվյալները:

3. Ի՞նչ հիմնական առանձնահատկություններ պետք է հաշվի առնել զոհի կամ հանցավորի նկատմամբ օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները պլանավորելիս:

Կողմնորոշող պատասխաններ

Ա/ - Թրաֆիքինգը և շահագործումը մի շարք հանցագործությունների համախումբ է:

4. Սլայդներ

Թրաֆիքինգի վերաբերյալ գործերով օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումները:

Տպագրված է «ԱՍՈՂԻԿ» հրատարակչության տպարանում:
Ք. Երևան, Մայր-Նովա 24 (գրասենյակ)
Ավան, Դավիթ Մալյան 45 (տպարան)
Հեռ. (374 10) 54 49 82, 62 38 63
Էլ. փոստ՝ info@asoghik.am